
Souhrnná teritoriální informace Jihoafrická republika

Zpracováno a zaktualizováno zastupitelským úřadem ČR v Pretorii (jihoafrická republika) ke
dni 14. 8. 2020 13:14

Seznam kapitol souhrnné teritoriální informace:

---

1. Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled (s.2)
2. Zahraniční obchod a investice (s.8)
3. Vztahy země s EU (s.11)
4. Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR (s.13)
5. Mapa oborových příležitostí - perspektivní položky českého exportu (s.18)
6. Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu (s.21)
7. Kontakty (s.29)

1. Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled

Jihoafrická republika se svými 59 milióny obyvateli i přes společenské a ekonomické výzvy, jimiž v posledních letech prochází, nadále zůstává zdaleka nejrozvinutější a nejdiverzifikovanější ekonomikou Afriky a relativně vyspělou demokracií. Země je významným mezinárodním politickým hráčem a neformálním mluvčím afrických zemí na multilaterálních fórech. Dominantní domácí politickou silou od demontáže apartheidu v roce 1994 je nepřetržitě Africký národní kongres (ANC). Prezidentem země je Cyril Ramaphosa, který byl poprvé jmenován do funkce po odstoupení bývalého prezidenta Jacoba Zuma v roce 2018 z pozice tehdejšího viceprezidenta. Ve všeobecných volbách v květnu 2019 strana ANC potvrdila svůj mandát získáním 57 % hlasů a C. Ramaphosa byl parlamentem zvolen prezidentem.

Současný výkon hospodářství neodpovídá možnostem ekonomiky. Země se potýká s vysokou nezaměstnaností, která již před pandemií COVID-19 dosahovala téměř 30 %. Dalšími palčivými problémy jsou kriminalita, korupce, vysoký výskyt HIV/AIDS (nakaženo je okolo 18 % dospělé populace), sociální nerovnost, neefektivní školství a zdravotnictví. Jižní Afrika se dosud plně nevyoprádala s dědictvím apartheidu a zůstává společensky, politicky a rasově rozdělená. Xenofobní nálady ve společnosti posiluje také příliv migrantů z afrických zemí (Zimbabwe, Mosambik, Tanzánie, Nigérie aj.). V současnosti již opadla vlna euforie spojená s nástupem C. Ramaphosy do funkce prezidenta, jelikož stále absentuje důsledná aplikace nutných strukturálních reforem, schodek státního rozpočtu se stále zvyšuje a správa státního dluhu se značně prodražuje. Ekonomický vývoj v posledních letech procházel stagnací a závěrem roku 2019 se ekonomika JAR dokonce ocitla v záporných číslech.

Nejvýznamnější opoziční silou je liberální strana Demokratická aliance (DA). Na druhém místě je levicové hnutí Economic Freedom Fighters (EFF). DA získala ve všeobecných volbách v květnu 2019 20,76 % hlasů, vedle toho si udržela absolutní většinu v provincii Západní Kapsko. Radikální EFF se daří oslovit zejména nejchudší vrstvy obyvatel. Hlavním tématem, jímž láká své voliče, je pozemková reforma, znárodnění půdy a její následná redistribuce. V posledních všeobecných volbách získala EFF 10,79 % hlasů.

JAR má značné ambice na mezinárodní politické scéně, je členem uskupení BRICS. Usiluje např. o reformu Rady bezpečnosti OSN a v jejím rámci aspiruje na místo stálého člena Rady bezpečnosti OSN za Afriku. Zároveň JAR v roce 2020 předsedá Africké unii (AU), jejíž hlavní agendou je v tuto chvíli implementace Kontinentální zóny volného obchodu (AfCFTA), k čemuž mělo dojít v červenci 2020, avšak vzhledem k nastalé krizi se toto datum odloží s největší pravděpodobností na rok 2021. Země hraje rovněž aktivní úlohu v oblasti boje proti globálnímu oteplování. Ve spolupráci s Evropskou unií a „Západem“ se nicméně najdou rezervy, které existují i přes přijetí Dohody o ekonomickém partnerství (EPA) mezi EU a státy Jihoafrického rozvojového společenství (SADC). Tato dohoda je provizorně vykonávána od roku 2016 a přispěla podstatně k nárůstu vzájemného obchodu, což se projevilo markantním nárůstem objemu vzájemné obchodní výměny mezi Českem a Jižní Afrikou o téměř 50 % v roce 2019.

V rámci hodnotící zprávy Světového ekonomického fóra Global Competitiveness Report za rok 2019 se JAR umístila na 60. místě. V hodnocení Doing Business Světové banky pro rok 2020 patří JAR 84. pozice. V neposlední řadě pak dle Ibrahimova indexu vládnutí v Africe (IIGA 2018) zaujímá JAR 7. příčku.

Podkapitoly:

- 1.1. **Oficiální název státu, složení vlády**
- 1.2. **Demografické tendence: Počet obyvatel, průměrný roční přírůstek, demografické složení (vč. národnosti, náboženských skupin)**
- 1.3. **Základní makroekonomické ukazatele za posledních 5 let (nominální HDP/obyv., vývoj objemu HDP, míra inflace, míra nezaměstnanosti). Očekávaný vývoj v teritoriu s akcentem na ekonomickou sféru.**
- 1.4. **Veřejné finance, státní rozpočet - příjmy, výdaje, saldo za posledních 5 let**
- 1.5. **Platební bilance (běžný, kapitálový, finanční účet), devizové rezervy (za posledních 5 let), veřejný dluh vůči HDP,**

[zahraniční zadluženost, dluhová služba](#)

1.6. [Bankovní systém \(hlavní banky a pojišťovny\)](#)

1.7. [Daňový systém](#)

1.1 Oficiální název státu, složení vlády

Jihoafrická republika či Jižní Afrika, zkráceně JAR, je federativní demokratickou republikou prezidentského typu. Skládá se z 9 provincií (Západní Kapsko, Východní Kapsko, Severní Kapsko, Severozápadní provincie, Svobodný stát (Free State), Kwazulu Natal, Gauteng, Limpopo a Mpumalanga) řízených provinčními vládami. Země se řídí ústavou z roku 1997. Federální zákony schvaluje dvoukomorový Národní parlament složený z Národního shromáždění, které má 400 členů, a Národní rady provincií, která má 90 delegátů.

Prezident a viceprezident jsou jmenováni Národním parlamentem na základě výsledků všeobecných (národních a provinčních) voleb, ve kterých voliči dávají hlasy jednotlivým politickým stranám, nikoliv kandidátům. Politické strany na základě počtu získaných mandátů jmenují své zástupce v Národním parlamentu. Prezident je hlavou moci výkonné a jako předseda vlády jmenuje a schvaluje ministry. Viceprezident je místopředsdou vlády. Prezident je jmenován Národním parlamentem do funkce maximálně na dvě pětiletá funkční období. Příští všeobecné volby se budou konat v roce 2024, nejbližší komunální volby se konají v roce 2021. Současný prezident C. Ramaphosa působí ve vedení země od února 2018, kdy z pozice viceprezidenta nahradil odstoupivšího bývalého prezidenta J. Zumu. Ramaphosa byl následně po volbách v roce 2019 oficiálně zvolen prezidentem. Viceprezidentem je David Mabuza. Ramaphosa je zároveň předsdou vládnoucí strany ANC (African National Congress). Strana ANC získala ve volbách v květnu 2019 nadpoloviční většinu (57,5 %) hlasů. Nejvýznamnější opoziční silou je strana demokratické aliance (DA) a radikální levicové hnutí tzv. Economic Freedom Fighters (EFF). Dalšími významnějšími stranami jsou IFP a VF Plus. Personální obměny ve vládě jsou relativně časté. Aktuální seznam ministrů vlády s jejich portfolii je k dispozici na oficiálním [internetovém portálu jihoafrické vlády](#).

1.2 Demografické tendence: Počet obyvatel, průměrný roční přírůstek, demografické složení (vč. národnosti, náboženských skupin)

Celkový počet obyvatel JAR je 58,78 milionů z toho ženy tvoří 51 %. Meziroční přírůstek činí přibližně 2 %. Nejlidnatější a zároveň ekonomicky nejvýznamější provincií je Gauteng (14,3 mil. obyvatel) a následuje jej KwaZulu-Natal (s 11,1 milionu obyvatel). Větší část populace je velmi mladá, téměř 30 % obyvatel je mladší 15 let a pouhých 9 % občanů je starší 60 let. Jihoafrické statistiky rozlišují 4 základní etnické skupiny, které jsou v populaci zastoupeny následovně:

- původní černošské africké obyvatelstvo, tzv. Black African (především Zulu, Xhosa, Sotho, Ndebele, Swati) - 47,66 mil. (80,8 %)
- míšenci, tzv. barevní (coloured) - 5,06 mil. (8,8 %)
- běloši - 4,56 mil. (8,0 %)
- indicko-asijského původu - 1,50 mil. (2,4 %)

Jižní Afrika má ve své legislativě zakotveno 11 oficiálních jazyků (angličtina, afrikánština, isiZulu, isiNdebele, isiXhosa, Sependi, Sesotho, Setswana, siSwati, Tschivenda a Xitsonga). Přestože angličtina v JAR není nejrozšířenějším rodným jazykem, ale řadí se až na 4. místo (po zulštině, afrikánštině a sesotštině), považuje se všeobecně za základní dorozumívací jazyk. Podle výsledků zatím posledního sčítání lidu z roku 2011 je náboženské složení obyvatelstva následující:

- přibližně 81 % obyvatel patří k různým křesťanským církvím (katolíci 7 %, holandské reformované církve cca 7 %, sionisté 11 %, letniční církve 8 %, jiné apoštolské církve 12 %, anglikáni 4 %, presbyteriáni 1,8 %, luteráni 2,5 %)
- 1,4 % se hlásí k islámu

- 1,2 % k hinduismu
- 0,2 % k judaismu
- 0,3 % k tradičním africkým kultům
- 1,9 % k jiným náboženstvím či kultům
- 15 % obyvatel uvedlo "bez vyznání"

Zdroj: Statistics South Africa 2020

1.3 Základní makroekonomické ukazatele za posledních 5 let (nominální HDP/obyv., vývoj objemu HDP, míra inflace, míra nezaměstnanosti). Očekávaný vývoj v teritoriu s akcentem na ekonomickou sféru.

	2015	2016	2017	2018	2019
HDP v běžných cenách (mld. USD)	317,43	296,68	349,82	368,16	351,62
HDP na obyvatele (USD, PPP)	13 180	13 204	13 477	13 677	13 749
růst HDP (%)	1,2	0,4	1,4	0,8	0,2
míra inflace (%)	5,2	7,0	4,4	4,4	4,1
míra nezaměstnanosti (%)	25,4	26,7	27,5	27,1	28,7

Zdroj: The Economist Intelligence Unit, 2020

Jižní Afrika má zdaleka nejrozvinutější a nejdiverzifikovanější ekonomiku na kontinentu, byť v absolutních číslech jí patří druhé místo za Nigérií. Ačkoliv se JAR na tvorbě celosvětového HDP podílí pouze zhruba 0,3 %, váha jihoafrické ekonomiky v rámci světadílu představuje více než jednu pětinu. Johannesburgská burza cenných papírů patří mezi nejvýznamnější na světě. Země je v celosvětovém měřítku největším producentem platiny, manganu, chromu, vanada a vermikulitu. Výkon jihoafrické ekonomiky v předchozích letech výrazně zpomalil a v posledním čtvrtletí 2019 se ekonomika dokonce ocitla v recesi. Nejen vlivem pandemie COVID-19 se předpokládá další smrštění jihoafrického HDP v roce 2020 minimálně o 7,5 %. JAR se potýká s vážnými strukturálními problémy a do nastalé krize vstoupila již značně oslabena s nezaměstnaností na konci března 2020 překračující 30 %. U mladistvých, tj. ve věkovém rozmezí 15 - 24 let je míra nezaměstnanosti znepokojujících 58,1 %. Země má jeden z nejvyšších rozdílů mezi bohatými a chudými, tzv. Gini koeficient v JAR převyšuje hodnotu 0,6. Zejména mezi chudými obyvateli je rozšířena nákaza AIDS a tuberkulózy. Očekávaná délka života činí průměrně 64,1 let a v poslední dekádě u ní lze pozorovat pozitivně vzestupný trend. Klesá úmrtnost kojenců i dospělých, veřejné zdravotnictví a školství jsou ovšem neefektivní a jejich soukromá alternativa je dostupná pouze vyšším příjmovým skupinám obyvatel. Vláda slibuje zavedení všeobecného zdravotního pojištění (NHI), jehož implementace se však ve světle současného globálního ekonomického útlumu jeví fiskálně prakticky neudržitelná. Snaha o řešení ekonomických a sociálních problémů pomocí centralizovaných ad hoc programů a projektů zatím vedla

k rozporuplným výsledkům, což se projevuje stále rostoucím schodkem státního rozpočtu a celkově tíživým zadlužením země na úrovni kolem 80 % HDP. Všechny tři přední ratingové agentury, tj. Fitch, S&P a začátkem tohoto roku se k nim přidala i Moody's, již hodnotí jihoafrický dluh mimo investiční pásma, což má bezesporu negativní vliv na stále se prodražující financování chodu země a údržbu jejího státního dluhu, jehož úroky značně omezují fiskální možnosti země. Ačkoliv nástup C. Ramaphosy do funkce prezidenta v roce 2018 a obecně jeho dosavadní působení bylo vnímáno jako pozitivní změna ve srovnání s působením jeho předchůdce, obecná euforie má v tomto směru sestupnou tendenci. Ramaphosova pozice je totiž značně limitována vnitrostranickým třením ve vládnoucí politické straně ANC, a stále tak nedochází k přijetí tolik potřebných a hojně proklamovaných strukturálních reforem. Striktní opatření přijatá v souvislosti s pandemií COVID-19 ve své podstatě od konce března do konce června 2020 zcela zastavila drtivou většinu ekonomických aktivit. V zemi tak stále více stoupá socio-ekonomické napětí a s ním naprostá esenciálnost přijetí nutných změn. Nezbyvá tedy než doufat, že současná globální krize se stane tolik potřebným reformním katalyzátorem.

1.4 Veřejné finance, státní rozpočet - příjmy, výdaje, saldo za posledních 5 let

Příjmy (mld. ZAR)
Výdaje (mld. ZAR)
Bilance (mld. ZAR)
Deficit jako % HDP

Zdroj: Ministerstvo financí JAR, 2020

Ministr financí JAR každoročně v únoru v parlamentu představuje rozpočet na další finanční rok, který začíná 1. dubna. Veškeré informace o rozpočtu a daních pro nadcházející rozpočtové období jsou přístupné na [webových stránkách jihoafrického ministerstva financí](#). Pro vládu je imperativem podpora růstu a tvorba pracovních míst v souladu s cíly Národního rozvojového plánu (National Development Plan 2030). Na výdajové stránce rozpočtu nemá ministerstvo financí příliš prostoru k úsporám, zároveň na příjmové stránce se podepisuje dlouhodobá ekonomická stagnace a v současnosti také globální pandemie COVID-19.

1.5 Platební bilance (běžný, kapitálový, finanční účet), devizové rezervy (za posledních 5 let), veřejný dluh vůči HDP, zahraniční zadluženost, dluhová služba

	2015	2016	2017	2018	2019
Platební bilance (mld. USD)	-13,95	-9,63	-7,91	-10,60	-9,37
Veřejný dluh jako % HDP	44,1	45,2	47,9	50,1	61,1

Zahraniční zadluženost (mld. ZAR)	1 786	1 968	2 228	2 489	2 524
-----------------------------------	-------	-------	-------	-------	-------

Zdroj: *The Economics Intelligence Unit, 2020*

Podrobné informace o aktuální platební bilanci vydává Jihoafrická centrální banka South African Reserve Bank (SARB) v rámci čtvrtletníku [Quarterly Bulletin SARB](#). Výše hrubých zlatých a devizových rezerv JAR v dubnu 2020 činila 6,9 mld. USD (přístupné z [internetového portálu SARB](#)).

1.6 Bankovní systém (hlavní banky a pojišťovny)

Jižní Afrika má historicky velmi dobře rozvinutý finanční a bankovní systém. Centrální banka [South African Reserve Bank \(SARB\)](#) založená v roce 1921 je soukromou akciovou společností řízenou patnácti člennou bankovní radou. Prezident Ramaphosa připustil znárodnění centrální banky do budoucna, což zneklidnilo investory mj. vzhledem k neutěšenému stavu dalších státem vlastněných společností (zejména ESKOM, SAA a další). Guvernéra a tři viceguvernéry jmenuje prezident republiky. Na internetových stránkách SARB lze nalézt [aktuální seznam bankovních ústavů v JAR včetně poboček zahraničních bank](#). Přes 80 % jihoafrického finančního trhu kontrolují bankovní společnosti Standard Bank Group, FirstRand Group (FNB), Barclays Africa Group (ABSA Bank) a Nedbank Group. V roce 1983 byla zřízena Jihoafrická rozvojová banka [Development Bank of Southern Africa](#). Nejstarší bankou je FNB, která byla založena v roce 1838.

Pojišťovnictví tvoří významnou součást finančního trhu v JAR. V zemi působí více než tři desítky pojišťoven. V sektoru krátkodobého pojištění, kam patří rizika spojená s podnikatelskou činností, provozem motorových vozidel lze jmenovat mj. [Discovery Ltd](#), [Old Mutual](#), [OutSurance](#), [Budget](#), [MiWay](#), [Affinity Health](#), [Santam](#), [Liberty Life](#), [Hollard Commercial Insurance](#), [1st for women](#) aj. Přehled pojišťoven a obchodních zajišťovacích společností je k dispozici na [webových stránkách Jihoafrické asociace pojišťovacích společností](#).

1.7 Daňový systém

Veškeré daně jsou detailně popsány na stránkách Jihoafrické daňové a celní správy [South African Revenue Service \(SARS\)](#). Druhy daní a platné sazby na aktuální finanční období jsou shrnuty také v tzv. daňovém průvodci, [Tax Pocket Guide \(pdf\)](#), který lze nalézt na stránkách [Ministerstva financí JAR](#). Zhruba třetinu příjmů státního rozpočtu generují nepřímé daně, hlavně DPH (jednotná sazba 15 %). Hlavní část příjmů státního rozpočtu tvoří daň z příjmu, kterou upravuje Zákon o dani z příjmu ([tzv. Income Tax Act](#)). Předmětem daně se stává každý příjem jihoafrického rezidenta vytvořený v tuzemsku i v zahraničí. Pro daňové účely se jihoafrickým rezidentem rozumí každá fyzická osoba, která ve třech po sobě následujících letech strávila v JAR více než 549 dní, přičemž minimální počet strávených dní v jednom roce nesmí být menší než 91.

Daň z příjmu fyzických osob (Personal Income Tax) je rozdělena do 6 daňových pásem v závislosti na výši příjmu, má progresivní charakter a je složená ze dvou částí - paušální a procentuální (vypočítaná ze základu daně). Nejnižší sazba činí 18 % a nejvyšší 45 %. Základ daně se vypočítává z hrubého příjmu sníženého o odčitatelné položky nepodléhající zdanění. Daň z příjmu právnických osob (Corporate Income Tax) má stanovenou sazbu 28 %. Pro malé a střední firmy existují snížené sazby. Dále se v JAR uplatňují 20 % daň z dividend, 15 % daň z transferů (royalties), darovací daň (20 % a 25 % při hodnotě daru vyšší než 30 milionů randů) a daň z nemovitostí ve výši 20 %. Zaměstnavatel, který vyplácí ročně mzdy vyšší než 500 000 randů, je povinen odvádět za všechny fyzické osoby v trvalém zaměstnaneckém poměru tzv. daň na rozvoj dovedností resp. zvyšování kvalifikace ([tzv. Skills Development Levy](#)), která představuje 1 % z celkových mezd. Takto

---

získaný příjem státu je redistribuován z větší části prostřednictvím tzv. oborových úřadů pro vzdělávání a výcvik [Sector Education and Training Authority \(SETA\)](#), více též na stránkách [ministerstva práce \(Department of Labour\)](#). Zaměstnanci i zaměstnavatelé platí povinné příspěvky na pojištění v nezaměstnanosti (tzv. Unemployment Insurance Contributions).

2. Zahraniční obchod a investice

Celková hodnota zboží expedovaného na zahraniční trhy z Jižní Afriky v roce 2019 činila 90,1 mld. USD, jednalo se o 4,3 % pokles oproti předchozímu roku, což může být do značné míry způsobeno poklesem výroby v Číně. Hodnota dovezeného zboží činila 87,4 mld. USD, JAR tak měla v roce 2019 téměř vyrovnanou obchodní bilanci. Mezi nejvýznamnější položky exportu JAR patří drahé kovy včetně platiny, zlata a diamantů, uhlí, železné rudy a chromu. Více než 10 % vývozu tvoří motorová osobní a nákladní vozidla. Významnými exportními položkami jsou také víno, ovoce a hovězí maso. Do sousedních zemí dodává Jižní Afrika mj. elektřinu a s ohledem na vysokou míru ekonomické diverzifikovanosti je pro okolní země nejvýznamějším obchodním partnerem a odpovídá za téměř 30 % obchodní výměny v rámci afrického kontinentu.

V roce 2019 přiteklo do JAR 4,6 mld. USD přímých zahraničních investic, tj. zhruba o 15 % méně než v předchozím roce. Finanční prostředky směřovaly zejména do automobilového průmyslu a obnovitelných zdrojů, dále do těžebního a finančního sektoru, průmyslové výroby, dopravní infrastruktury a obchodu. Největším zahraničním investorem v zemi i nadále zůstává Evropská unie, následovaná Spojenými státy, Japonskem, Austrálií a Čínou.

Podkapitoly:

- 2.1. [Obchodní bilance za posledních 5 let – vývoz, dovoz, saldo](#)
- 2.2. [Teritoriální struktura – postavení v \(k\) EU](#)
- 2.3. [Komoditní struktura](#)
- 2.4. [Zóny volného obchodu \(VT parky, investiční zóny\)](#)
- 2.5. [Investice - přímé zahraniční investice v teritoriu \(odvětvová a teritoriální struktura\)](#)
- 2.6. [Investice - podmínky vstupu zahraničního kapitálu \(omezení, pobídky pro investory\)](#)

2.1 Obchodní bilance za posledních 5 let – vývoz, dovoz, saldo

	2015	2016	2017	2018	2019
Vývoz (mil. USD)	81 035	76 820	88 074	87 669	90 119
Dovoz (mil. USD)	84 604	74 332	82 637	85 430	87 445
Bilance (mil. USD)	-3 569	2 488	5 437	2 239	2 674

Zdroj: *The Economist Intelligence Unit 2020*

2.2 Teritoriální struktura – postavení v (k) EU

Evropská unie je největší obchodní a investiční partner Jihoafrické republiky. Od roku 2016 upravuje obchodní vztahy mezi oběma regiony Dohoda o hospodářském partnerství mezi členskými státy EU a zeměmi Jihoafrického rozvojového společenství (SADC). V rámci této smlouvy EU úplně nebo částečně zrušila cla na 98,7% zboží z JAR. Podrobné statistiky vzájemného obchodu lze nalézt ve statistikách [Evropské komise](#) a na stránkách [Ministerstva obchodu, průmyslu a soutěže JAR \(DTIC\)](#). EU je největším odběratelem jihoafrického zboží. Nejvíce vyváženého zboží z Jižní Afriky směřovalo do zemí

EU (19,1 %), dále do Číny (10,7 %), USA (7 %), Velké Británie (5,2 %) Japonska (4,8 %), Indie (4,6 %), Botswany (4,5 %), Mozambiku (4,1), Namibie (4 %) a Zambie (2,3 %). Také nejvíce dovezeného zboží pocházelo z členských států EU (26,4 %), dále z Číny (18,5 %), USA (6,6 %), Indie (4,9 %), Saudské Arábie (4,2 %), Nigérie (4,1 %) a Velké Británie (3,3 %). Z unijních zemí dosahují nejvyššího obchodního obrátu s JAR Německo, Nizozemsko, Belgie, Itálie, Francie, a Španělsko.

2.3 Komoditní struktura

Struktura zboží dováženého do JAR je velmi pestrá. K hlavním dovozním komoditám patří stroje, nářadí, originální komponenty, minerální oleje a oleje ze živičných nerostů, paliva, osobní automobily a jiná motorová vozidla, elektrické přístroje, letadla, chemikálie, telefonní přístroje, léky, přenosné počítače a procesory. Hlavní položky na straně vývozu z Jižní Afriky jsou nerostné suroviny, platina, černé uhlí, železná ruda, zlato, chrom, diamanty, dále motorová vozidla, kotle, stroje a zařízení, ovoce, potraviny a víno. (Zdroj: [Statistiky Ministerstva obchodu, průmyslu a soutěže JAR \(DTIC\)](#))

2.4 Zóny volného obchodu (VT parky, investiční zóny)

V JAR existují tzv. zvláštní ekonomické zóny (Special Economic Zones, SEZ), které skýtají řadu pobídek zejména pro investory do lokalizace výrobních aktivit, a to formou úlevy na dani z příjmu právnických osob (15 % místo 28 %), zaměstnaneckých pobídek, preferenčních nájmu apod. V současné době existuje 9 zvláštních ekonomických zón: [Atlantis](#) SEZ (Západní Kapsko), [Nkomazi](#) SEZ (Východní Kapsko), [Coega](#) SEZ (poblíž města Port Elizabeth v provincii Východní Kapsko), [Richards Bay](#) SEZ (cca 200 km severně od Durbanu, na pobřeží Indického oceánu, v provincii KwaZulu-Natal), [East London](#) SEZ (Východní Kapsko), [Saldanha Bay](#) SEZ (Západní Kapsko), [Dube TradePort](#) SEZ (KwaZulu-Natal) [Maluti - A- Phofung](#) SEZ (Free State), [OR Tambo](#) SEZ (v okolí mezinárodního letiště v Johannesburgu), [Musina/ Makhado](#) SEZ (v provincii Free State). Podrobné informace o nabídce a pobídkách v rámci zvláštních ekonomických zón a jiných průmyslových parků jsou k dispozici na stránkách investiční agentury jihoafrického ministerstva obchodu, průmyslu a soutěže [Invest SA](#).

2.5 Investice - přímé zahraniční investice v teritoriu (odvětvová a teritoriální struktura)

Zhruba do roku 2018 docházelo v JAR k prudkému odlivu finančních prostředků a snižování objemu zahraničních investic. Důvodem byla nepřátelská politika vůči zahraničním investorům a nebyvale korupční prostředí v období předchozí Zumovy administrativy. Zásadní obrat nastal v souvislosti s nástupem prezidenta Ramaphosy do čela země. V roce 2018 došlo k téměř 400 % nárůstu přílivu zahraničních investic v celkové výši 5,5 mld. USD. V roce 2019 došlo k mírnému poklesu přibližně o 10 % na 4,6 mld. USD. Jižní Afrika nicméně pro investory zůstává jednou z nejatraktivnějších zemí na kontinentu. Z celkového objemu 40 mld. USD, jež byly v roce 2018 proinvestovány v Africe, zaměřilo více finančních prostředků pouze do Egypta. Až za JAR skončily Nigérie, Ghana či Angola. Většina investic směřovala do petrochemického, ropného a těžebního průmyslu, energetiky, potravinářského průmyslu, informačních technologií a finančního sektoru. Investici do automobilového průmyslu ve výši více než 650 mil. USD oznámil Mercedes Benz. Největšími investory v Jižní Africe jsou tradičně Velká Británie, dále Nizozemí, USA, Německo, Čína, Saudská Arábie, Austrálie, Japonsko, Švýcarsko a Lucembursko.

2.6 Investice - podmínky vstupu zahraničního kapitálu (omezení, pobídky pro investory)

V JAR působí státní agentura ministerstva obchodu, průmyslu a soutěže [Invest SA](#), jejímž úkolem je podpora zahraničních investic a asistence investorům. Tzv. "One stop shop(y)" agentury Invest SA působí v každé provincii. Mezi základní pobídky pro příliv nového kapitálu do výroby a expanzi existujících závodů patří mj. pronájem pozemku zdarma, daňové prázdny, rychlejší odpisy nákladů na stavby a pozemky (až 10 let) a nákladů na stroje a zařízení (3 roky). Dále byly vytvořeny podpůrné programy pro různá odvětví, např. program na podporu rozvoje automobilového průmyslu (Motor Industry Development Program) aj. V roce 2018 byl přijat zákon k ochraně investic (tzv. Investment Protection Act), který však podle kritiků investice chrání nedostatečně. Zahraniční investoři mají mj. potíže porozumět požadavkům platné legislativy k podpoře původního znevýhodněného obyvatelstva (tzv. Broad Based Black Economic Empowerment, BBEE). Podrobně pojednává o [BBEE specializovaný portál](#) ministerstva obchodu, průmyslu a soutěže.

3. Vztahy země s EU

Vztahy mezi Evropskou unií a JAR jsou oboustranně korektní. Obě strany mají uzavřenu smlouvu o strategickém partnerství a vedou spolu pravidelný politický dialog. Vzájemné obchodní vztahy od roku 2016 zastřešuje Dohoda o ekonomické spolupráci mezi Evropskou unií a Jihoafrickým rozvojovým společenstvím (SADC). Obchod s členskými zeměmi EU činí více než čtvrtinu veškerého mezinárodního obchodu JAR. Z EU také pochází až 50 % přímých zahraničních investic plynoucích do JAR (před brexitem tato hodnota převyšovala 75 %). EU a její členské státy jsou hlavními donory, jež poskytují až 70 % rozvojových fondů přicházejících do Jižní Afriky.

Podkapitoly:

- 3.1. [Zastoupení EU v zemi](#)
- 3.2. [Obchodní vztahy země s EU](#)
- 3.3. [Poskytování rozvojových fondů a nástrojů EU](#)

3.1 Zastoupení EU v zemi

Delegace Evropské unie v Pretorii - [Delegation of the European Union to South Africa](#)

Fyzická adresa: 1 Greenpark Estates, 27 George Storrar Drive Groenkloof, Pretoria 0181, South Africa

Poštovní adresa: PO Box 945 Groenkloof, Pretoria 0027, South Africa

Tel: +27 12 452-5200, Fax: +27 12 460-9923

E-mail: Delegation-S-Africa@eeas.europa.eu

Web: https://eeas.europa.eu/delegations/south-africa_en

3.2 Obchodní vztahy země s EU

Obchodní vztahy mezi Evropskou unií a Jižní Afrikou upravuje vzájemná dohoda o ekonomickém partnerství (Economic Partnership Agreement, tzv. EU-SADC EPA). Smlouva vstoupila v platnost v říjnu 2016 a vedle JAR řeší taktéž obchodní vztahy s Botswanou, Lesothem, Mosambikem, Namibií a Svazijskem. Smlouva EU-SADC EPA mimo jiné zahrnuje ochranu geografických označení původu zboží, a to včetně těch jihoafrických (např. čaj rooibos). Ze strany EU bylo liberalizováno 98,1 % tarifů na jihoafrické produkty. Konkrétní celní sazby a požadavky na dokumentaci pro jednotlivé typy zboží lze konzultovat na webových stránkách Evropské komise [EU Trade Helpdesk](#) a [Market Access Database](#).

3.3 Poskytování rozvojových fondů a nástrojů EU

Priority rozvojové spolupráce mezi Evropskou unií a Jihoafrickou republikou definuje Dohoda o rozvojové a obchodní spolupráci mezi EU a JAR (tzv. TDCA), přičemž financování rozvojové spolupráce patří pod tzv. Development Cooperation Instrument. JAR je s výhradami smluvní stranou tzv. Dohody z Cotonou uzavřené mezi EU a jejími členskými státy a zeměmi Afriky, Karibiku a Pacifiku. Jižní Afriky se netýkají ustanovení Dohody z Cotonou o ekonomické a obchodní spolupráci (pokrývá je dohoda TDCA), ale může se účastnit jednání společných institucí a jihoafrické firmy se rovněž mohou podílet na dodávkách financovaných z Evropského rozvojového fondu EU (tzv. fond EDF) ve třetích zemích Afriky, Karibiku a Pacifiku. Na webových stránkách [Delegace Evropské unie v Pretorii](#) jsou uvedeny priority vypisovaných

---

rozvojových projektů (dle tzv. Country Strategy Paper a Multi-annual Indicative Programme), jejichž cílem je:

- podpora udržitelného hospodářského růstu, a to především z hlediska pozitivního dopadu na chudé vrstvy
- zlepšení poskytování základních služeb státu chudým občanům
- podpora tzv. dobrého vládnutí (good governance)
- tvorba pracovních míst
- vzdělávání, výcvik a inovace
- podpora kapacit a pro-rozvojového charakteru veřejné správy

Jedním ze zajímavých programů pro JAR a celý jihoafrický region, který kombinuje oficiální rozvojové financování s dalšími zdroji za účelem realizace infrastrukturních projektů, je tzv. [Infrastructure Investment Programme for South Africa](#).

V JAR působí [Evropská investiční banka \(EIB\)](#), která je garantem řady projektů. Tendry na projekty vnější spolupráce EU, do kterých se mohou zapojovat i české subjekty, jsou zveřejňovány na webových stránkách Evropské komise [EuropeAid](#). Více o [rozvojových fondech a nástrojích EU taktéž na stránkách businessinfo.cz](#).

4. Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR

JAR je největším obchodním partnerem ČR na africkém kontinentu, Česko je zároveň významným odbytištěm jihoafrického zboží v Evropě. V roce 2019 Jižní Afrika vyvezla do České republiky zboží v hodnotě 706 mil. EUR a naopak ČR do JAR v roce 2019 vyvezla zboží v hodnotě 642 mil. EUR. V roce 2019 tak byla bilance obchodu s JAR pro ČR mírně negativní, a sice -64 mil. EUR. Vedle Dohody o ekonomické spolupráci mezi EU a státy Jihoafrického rozvojového společenství platné od roku 2016 upravují oblast obchodní a ekonomické spolupráce mezi Českem a Jižní Afrikou následující bilaterální smlouvy:

- Dohoda o spolupráci v oblasti zemědělství a potravinářského průmyslu (mezirezortní dohoda podepsaná v březnu 1995 a platná od data podpisu)
- Smlouva o zamezení dvojímu zdanění (podepsána v roce 1995, vstoupila v platnost 3. 12. 1997)
- Smlouva o ochraně a podpoře investic (podepsaná v roce 1998, vstoupila v platnost 17. 9. 1999)
- Dohoda o vzájemné pomoci v celních otázkách (platná od 15. 4. 2006)
- Mezivládní dohoda o hospodářské spolupráci (podepsána v prosinci 2006)

Podkapitoly:

- 4.1. [Bilance vzájemné obchodní výměny za posledních 5 let](#)
- 4.2. [10 nejvýznamnějších položek českého vývozu/dovozu](#)
- 4.3. [Vzájemná výměna v oblasti služeb](#)
- 4.4. [České investice v teritoriu: Firmy a joint-ventures ve vzájemném obchodu a v ostatních oblastech ekonomické spolupráce](#)
- 4.5. [Smluvní základna mezi oběma státy](#)
- 4.6. [Zahraniční rozvojová spolupráce](#)

4.1 Bilance vzájemné obchodní výměny za posledních 5 let

Vzájemná obchodní výměna mezi JAR a ČR v posledních letech narůstá oběma směry. V roce 2019 činil celkový obrát 1348 mil. EUR, což je dosavadní historické maximum a zároveň skokový nárůst o 47,5 % oproti hodnotě z předchozího roku. Vývoz Česka do Jižní Afriky se v roce 2019 meziročně zvýšil o 23 %, přičemž dovoz z JAR do ČR zaznamenal meziroční nárůst o více než 95 %. Obchodní bilance byla poprvé delším obdobím mírně negativní pro ČR, z čehož lze usuzovat, že JAR začíná naplno využívat odstranění většiny dovozních cel v režimu Dohody o ekonomické spolupráci mezi EU a Jihoafrickým rozvojovým společenstvím.

	2015	2016	2017	2018	2019
Vývoz z ČR do JAR (mil. EUR)	390	427	447	550	642
Dovoz do ČR z JAR (mil. EUR)	237	289	292	363	706
Obchodní bilance (mil. EUR)	150	138	155	186	-64

Zdroj: Databáze zahraničního obchodu ČSÚ 2020

4.2 10 nejvýznamnějších položek českého vývozu/dovozu

Komoditní struktura obchodní výměny mezi Českem a Jižní Afrikou je tradičně pestrá. Mezi nejvýznamnější položky českého vývozu patří produkty automobilového průmyslu (motory, převodovky, pneumatiky, sedadla, světelná a vizuální zařízení, zámky, čerpadla, vznětové motory, volanty, brzdy), dále se prosazuje elektrotechnický průmysl (procesorové jednotky, diskové jednotky, jednotky na konverzi hlasu), hygienické potřeby, hračky a stavebnice, dále produkty zemědělské a živočišné výroby jako např. umělá střeva aj. Na straně dovozu z JAR do ČR hraje významnou roli položka iniciátory, urychlovače reakce, dále katalytické přípravky, vlna, motorová vozidla pro přepravu nákladu, odstředivky přístroje k filtrování a čištění, vozidla a traktory, oxidy vanadu, chromové rudy, hliník a výrobky z hliníku, železo a ocel, vlna, ovoce (zejména hrozny a citrusy) a víno.

Nejvýznamnější položky vývozu z ČR do JAR v roce 2019

HS kód	Název zboží	Hodnota (mil. EUR)
84073380	Vratné pístové motory typů používaných k pohonu vozidel kapitoly 87, s obsahem válců > 500 cm ³ , ale ≤ 1000 cm ³	164
87084050	Převodovky a převodové skříně (kromě pro průmyslovou montáž malotraktorů č. 8701 10, vozidel č. 8703,8705; č. 8704, se vznětovým pístovým motorem s obsahem ≤ 2 500 cm ³ nebo zážehovým spalovacím pístovým ≤ 2 800 cm ³)	54
87032319	Osobní automobily a jiná motorová vozidla konstruovaná především pro přepravu < 10 osob, včetně osobních dodávkových a závodních automobilů, pouze se zážehovým vratným spalovacím pístovým motorem s vnitřním spalováním, s obsahem válců > 1 5	48
84715000	Procesorové jednotky, též obsahující pod společným krytem jednu nebo dvě z následujících typů jednotek: paměťové jednotky, vstupní jednotky, výstupní jednotky (kromě jednotek čísel 8471 41 nebo 8471 49)	41
87083091	Brzdy a servobrzdy, jejich části a součásti, pro kotoučové brzdy	16
96190081	Dětské pleny (kromě z textilních materiálů)	15
84714100	Zařízení pro automatizované zpracování dat, obs. pod společným krytem nejméně centrální	13

	procesorovou jednotku a vstupní a výstupní jednotku, též kombinované (kromě předkládané ve formě systémů a přenosných zařízení pro automat. zpracování dat	
95030035	Sady stavebnic a stavební hračky, z plastů (kromě modelů k sestavování)	11
85371098	Tabule, skříně a podobné kombinace zařízení pro elektrické ovládání nebo rozvod el. proudu, pro napětí $\leq 1\ 000\ V$ (kromě spojovacích přístrojů pro drátové telefonní přístroje nebo telegrafické přístroje, číslicových ovládacích panelů se zabu	9
23091051	Výživa pro psy a kočky, v balení pro drobný prodej, obsahující škrob, glukózu, maltodextrin, glukózový sirup nebo maltodextrinový sirup, obsah. $> 30\ %$ hmot. škrobu, neobs. žádné mléčné výrobky nebo obsah. $< 10\ %$ hm. mléčných výrobků	8
Nejvýznamější položky dovozu do ČR z JAR v roce 2019		
HS kód	Název zboží	Hodnota (mil. USD)
38151200	Katalyzátory na nosiči, s drahým kovem nebo se sloučeninou drahého kovu jako aktivní látkou	196
84219990	Části a součásti strojů a přístrojů k filtrování nebo čištění kapalin nebo plynů	154
51011100	Potní střížní vlna, včetně poloprané vlny, nemykaná ani nečesaná	63
87042191	Motorová vozidla pro přepravu nákladu, se vznětovým pístovým motorem s vnitřním spalováním, hmotnost ≤ 5 tun, obsah $\leq 2500\ cm^3$, nová (kromě terénních vyklápěcích a pro přepravu vysoce radioaktivních materiálů)	51
87032110	Osobní automobily a jiná motorová vozidla konstruovaná především pro přepravu < 10 osob, včetně osobních dodávkových a závodních automobilů, pouze se zážehovým vratným spalovacím pístovým motorem s vnitřním spalováním, s obsahem válců $\leq 1\ 0$	36
76169990	Výrobky z hliníku, jinde neuvedené	21

	ani nezahrnuté (kromě odlévaných)	
84213935	Stroje a přístroje k filtrování nebo čištění jiných plynů než vzduchu katalytickým procesem (kromě strojů a přístrojů s pláštěm z nerezavějící oceli a se vstupními a výstupními trubkami o vnitřním průměru $\leq 1,3$ cm)	17
87089299	Části a součásti tlumiči výfuku a výfukových potrubí (kromě z oceli kované v uzavřené zápustce)	13
26011100	Železné rudy a koncentráty, jiné než kyzové výprašky (výpalky) neaglomerované	12
87033219	Osobní automobily a jiná motorová vozidla konstruovaná především pro přepravu < 10 osob, včetně osobních dodávkových a závodních automobilů, pouze se vznětovým pístovým motorem s vnitřním spalováním (dieselovým motorem nebo motorem se žárov	8

Zdroj: Databáze zahraničního obchodu ČSÚ 2020

4.3 Vzájemná výměna v oblasti služeb

Velvyslanectví v Pretorii neviduje případy spolupráce v oblasti služeb ani poptávku po spolupráci v této oblasti.

4.4 České investice v teritoriu: Firmy a joint-ventures ve vzájemném obchodu a v ostatních oblastech ekonomické spolupráce

V rámci mezinárodního obchodu mezi ČR a JAR se významně angažují globálně působící firmy a pobočky mezinárodních holdingů. V roce 2019 zahájila v Jižní Africe výrobu netkaných textilií česká firma PFNonwovens s.r.o. Jedná se o dosud největší českou investici v subsaharské Africe. Podobné iniciativy českých subjektů na jihoafrickém trhu jsou spíše výjimečné mj. z důvodu značné vzdálenosti jihoafrického trhu a jeho relativní náročnosti. Investice v ČR, které se někdy týkají i dalších zemí regionu, realizovaly v minulosti jihoafrické kapitálově silné podnikatelské subjekty (Mondi Group - Mondi Štětí a.s.; Imperial Logistics - Panopa Logistik; Naspers - Mall.cz; Pedersen & Partners s.r.o. Bidvest Group - Bidvest Czech Republic s.r.o. (bývalé Nowaco ČR s.r.o.); SAB Miller (v současnosti Anheuser-Busch InBev) - Plzeňský Prazdroj a.s. aj.).

4.5 Smluvní základna mezi oběma státy

Aktuální [přehled platných mezinárodních smluv mezi ČR a JAR](#) je k dispozici na webových stránkách ministerstva zahraničí, jedná se zejména o uvedené dohody:

- Ujednání o zrušení vízové povinnosti pro držitele diplomatických a služebních pasů (platná od 1. 12. 1991)
- Smlouva o spolupráci mezi ministerstvy obrany ČR a JAR (podepsaná v r. 1999 a platná od data podpisu)
- Dohoda mezi vládou ČR zastoupenou Ministerstvem obrany a vládou JAR zastoupenou Ministerstvem obrany o ochraně vojenských utajovaných skutečností (2003)
- Dohoda o spolupráci v oblasti zemědělství a potravinářského průmyslu (podepsaná 21. března 1995 a platná od téhož data)
- Smlouva o zamezení dvojího zdanění (podepsaná v roce 1995, vstoupila v platnost 3. 12. 1997)
- Smlouva o vzájemné ochraně a podpoře investic (podepsaná v roce 1998, vstoupila v platnost 17. 9. 1999)
- Dohoda o vzájemné pomoci v celních otázkách (platnost od 15. 4. 2006)
- Mezivládní dohoda o hospodářské spolupráci (podepsaná 12. 12. 2006)
- Dohoda mezi vládou ČR zastoupenou Ministerstvem obrany a vládou JAR zastoupenou Ministerstvem obrany o spolupráci v oblasti obrany (1999)
- Dohoda mezi vládou ČR a vládou JAR o letecké dopravě (platnost od r. 1993)

Dále mezi Českou republikou jakožto členskou zemí Evropské unie a Jižní Afrikou platí následující smluvní dokumenty:

- Smíšená smlouva mezi EU a jejími členskými zeměmi na jedné straně a JAR na druhé straně: Dohoda o obchodu, rozvoji a spolupráci (Trade, Development and Cooperation Agreement, TDCA)
- Dohoda o ekonomickém partnerství (EPA) mezi EU a zeměmi Jihoafrického rozvojového společenství, SADC (tzv. dohoda SADC EPA)
- Smíšená smlouva mezi EU a jejími členskými zeměmi na jedné straně a zeměmi Afriky, Karibiku a Pacifiku (ACP) včetně JAR na druhé straně, tzv. Dohoda z Cotonou (JAR je smluvní stranou s výhradami)

4.6 Zahraniční rozvojová spolupráce

Jihoafrická republika nepatří mezi prioritní země české zahraniční rozvojové spolupráce. Přesto mohou české firmy žádat o dotace na rozvojové projekty v rámci [Programu rozvojového partnerství pro soukromý sektor České rozvojové agentury \(tzv. program B2B\)](#). Další informace o tzv. programu B2B jsou k dispozici na stránkách [ministerstva zahraničí](#) a [České rozvojové agentury](#). Velvyslanectví v Pretorii dohlíží na realizaci tzv. malých lokálních rozvojových projektů, jež realizují místní garanti. V roce 2016 a 2017 byly ve spolupráci s neziskovou organizací Pretoria Sunshine Rotary Club dokončeny projekty zaměřené na zlepšení přístupu k pitné vodě (2016) a zřízena školka v chudinském předměstí hlavního města Pretorie (2017). V roce 2019 byl úspěšně dokončen projekt Hillcrest AIDS Centre Trust v Durbanu v oblasti zemědělství. Informace pro potenciální místní guaranty malých lokálních projektů, podmínkách podání návrhů aj. jsou zveřejněny na webových stránkách [Velvyslanectví ČR v Pretorii](#).

Česká republika přispívá do rozvojových fondů EU a české firmy mohou žádat o dotace z těchto fondů a předkládat návrhy na své projekty. Na [projekty z Evropského rozvojového fondu \(ERDF\)](#) bylo v JAR na období 2014 až 2020 alokováno 241 mil. EUR. [Evropská investiční banka \(EIB\) vypisuje tendry na projekty v oblasti zemědělství, vzdělávání aj. oblastech](#). Celkově se Evropská unie podílí na objemu rozvojové pomoci pro JAR z více než 70 %.

5. Mapa oborových příležitostí - perspektivní položky českého exportu

Mapa globálních oborových příležitostí MZV, MPO a CzechTrade se zaměřuje především na sektory s nevyužitým potenciálem, přičemž bere v úvahu exportní kapacitu na straně českého vývozu a strukturu a specifika místní ekonomiky. Výčet oborů je zaměřený na sektory, ve kterých na cílových trzích stabilně roste poptávka, a v nichž současně není plně využit exportní potenciál ČR. [Odkaz na Mapu globálních oborových příležitostí v teritoriu JAR.](#)

Podkapitoly:

5.1. Nejperspektivnější položky pro český export, odvětví pro investice, privatizační a rozvojové projekty

5.2. Kalendář akcí

5.1 Nejperspektivnější položky pro český export, odvětví pro investice, privatizační a rozvojové projekty

Výpadky dodávek elektřiny v posledních letech způsobují investice firem a domácností do vlastní energetické nezávislosti na státní elektrické rozvodné síti. Vedle komplexních řešení dodávek energie z obnovitelných zdrojů a energetických zásobníků (tzv. energy storage), roste poptávka po řešeních zajišťující energetickou nezávislost spotřebičů a elektrických zařízení v případě výpadku síťového napájení. Uplatnění naleznou taktéž dodavatelé záložních zdrojů a přepětových ochranných pomůcek, které umožňují automatické přepínání zdroje bez narušení výroby, chodu ochranných systémů a alarmů, poškození elektrospotřebičů, ztrát dat apod. S ohledem na značné sucho, které postihlo Jižní Afriku (zejména provincii Západní Kapsko) v uplynulých letech existuje poptávka po inovativních řešeních a technologiích souvisejících s čištěním a recyklací odpadní vody a snižováním spotřeby vody napříč sektory. Inovativní úsporná řešení jsou rovněž vítána i v těžebním odvětví, jelikož se těžba v JAR stále více prohlubuje (v JAR se nachází většina nejhlubších dolů na světě), a tím i značně prodražuje.

Perspektivní obor	Konkrétní příležitosti
Chemický průmysl	HS 2921 - Sloučeniny s aminovou funkcí
	HS 3809 - Přípravky k úpravě povrchu apretování a pod. výr.
Energetický průmysl	HS 8406 - Turbíny na páru vodní nebo jinou
	HS 8410 - Turbíny kola vodní regulátory
	HS 8501 - Motory elektrické generátory
	HS 8502 - Soustrojí generátorová elektr. měniče rotační
	HS 8535 - Zařízení el. k ochraně, spínání el. obvodů, >1000V
	HS 8536 - Zařízení el. k ochraně, spínání el. obvodů, <1000V; konekt, pro opt. vlákna
Kovozpracovatelský průmysl	HS 8537 - Rozvaděče panely rozvodné stoly aj ovládací
	HS 7302 - Materiál pro stavbu tratí železnič tramvaj
	HS 7321 - Kamna kotle vaříče aj plynové z železa oceli
	HS 7325 - Výrobky lité ostatní z železa oceli
	HS 7326 - Výrobky ostatní z železa oceli

Obranný průmysl	HS 8802 - Letadla, vrtulníky, kosmické lodě vč. družic, nosné rakety
	HS 9301 Zbraně kromě revolverů, pistolí a sečných a bodných zbraní.
	HS 9303 - Zbraně střelné, zařízení využívající výbuch ost.
	HS 9304 - Zbraně ostatní, ne zbraně sečné bodné
	HS 9305 - Části a příslušenství zbraní, revolverů a pistolí
	HS 9306 - Bomby, granáty, miny, náboje ap. střelivo ostatní
Služby	CPA 55.10 - Ubytovací služby v hotelích a podobných zařízeních, vč. každodenního úklidu
	CPA 79.11 - Služby cestovních agentur
Strojírenský průmysl	HS 8428 - Zařízení ost zdvihací nakládací manipulační
	HS 8457 - Centra obráběcí stroje obráběcí stavebnicové
	HS 8458 - Soustruhy pro obrábění kovů
	HS 8459 - Stroje obráb pro vrtání frézování řezání apod
	HS 8460 - Stroje obráb pro broušení lapování leštění ap
Těžební, důlní a ropný průmysl	HS 8408 - Motory pístové, vznětové s vnitřním spalováním
	HS 8414 - Čerpadla vývěvy vzduchové kompresory ap
	HS 8429 - Buldozery srovnávače rypadla apod s pohonem
Zdravotnický a farmaceutický průmysl	HS 9402 - Nábytek lékařský chirurg ap pro holičství aj
	HS 9018 - Nástroje lékařské, chirurgické. zubolékařské aj.
	HS 7324 - Výrobky sanitárn části z železa oceli
	HS 9011 - Mikroskopy optické sdružené
	HS 9022 - Přístroje rentgenové aj. používající záření
Zemědělský a potravinářský průmysl	HS 8417 - Pece průmyslové laboratorní neelektrické
	HS 8438 - Stroje pro prům přípravu výrobu potravin aj
Zpracovatelský průmysl	HS 4803 - Papíry ap pro hygien aj účely vata buničitá
Železniční a kolejová doprava	HS 8607 - Části a součásti želez. lokomotiv nebo jiných kolejových vozidel

Zdroj: Mapa globálních oborových příležitostí 2020

5.2 Kalendář akcí

Portál [Businessinfo.cz](http://businessinfo.cz) obsahuje základní přehled, kalendář akcí a projektů ekonomické diplomacie, které se týkají JAR. Aktuální informace o akcích [Velvyslanectví České republiky v Pretorii](#) a zahraniční kanceláře [CzechTrade v Johannesburgu](#) jsou uvedeny na webových stránkách těchto úřadů. Přehled nejvýznamnějších pravidelných veletrhů a výstav v JAR je uveden v kapitole 6.4.

6. Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu

Jihoafrický trh se svými charakteristikami přibližuje nejvyspělejšími zemím světa, ačkoliv zde přetrvává určitá dualita, která plyne z přítomnosti chudoby a vysoké nezaměstnanosti. Na trhu v JAR jsou zastoupeny všechny nejvýznamnější světové firmy a tato konkurence spolu s čínskou expanzí vymezuje mantinely příležitostí pro uplatnění českých firem, jež mají zájem na trh vstoupit. Poptávka existuje prakticky po veškerém zboží, v případě většiny produktů a zboží je důležitým kritériem pro koncového uživatele cena. Značka Česká republika (Czechia) může znamenat přidanou hodnotu pro omezenou skupinu odběratelů ve vybraných sektorech (leťectví, sklářství, některé typy zbraní apod.). Profesionalita a solidnost ve vzájemné spolupráci jsou v JAR samozřejmostí. Před vstupem na trh je nutné zajistit způsob záručního servisu a řešení reklamací.

Podkapitoly:

- 6.1. [Vstup na trh: distribuční a prodejní kanály, využívání místních zástupců, další faktory ovlivňující prodej](#)
- 6.2. [Dovozní podmínky a dokumenty, celní systém, kontrola vývozu, ochrana domácího trhu](#)
- 6.3. [Podmínky pro zřízení kanceláře, reprezentace, společného podniku](#)
- 6.4. [Požadavky na propagaci, marketing, reklamu \(využití HSP\), významné veletrhy a výstavy v teritoriu](#)
- 6.5. [Problematika ochrany duševního vlastnictví](#)
- 6.6. [Trh veřejných zakázek](#)
- 6.7. [Způsoby řešení obchodních sporů, rizika místního trhu a investování v teritoriu, obvyklé platební podmínky, platební morálka](#)
- 6.8. [Místní zvyklosti důležité pro obchodní kontakty, úřední a používaný jazyk\(y\), státní svátky, pracovní a prodejní doba](#)
- 6.9. [Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria \(oblasti se zvýšeným rizikem pro cizince\)](#)
- 6.10. [Podmínky pro zaměstnávání občanů z ČR](#)
- 6.11. [Podmínky využívání místní zdravotní péče českými občany a občany EU](#)

6.1 Vstup na trh: distribuční a prodejní kanály, využívání místních zástupců, další faktory ovlivňující prodej

Většina jihoafrických firem dává z pochopitelných důvodů přednost přímému jednání s výrobcem z důvodu úspory nákladů na prostředníky. U zboží spotřebního charakteru a zvláště v případech, kdy je nutné mít dovozní povolení nebo příslušnou certifikaci pro dovoz, dávají jihoafrické firmy obvykle přednost nákupu u lokálních distributorů a importérů. U strojírenských výrobků je důležitým partnerem distributor se svými sklady, který dodává koncovým zákazníkům či menším prodejčům a také zajišťuje zákaznický servis a podporu a řešení případných reklamací. U dodávek pro státní sektor je klíčové najít místního partnera, jež dodávku zprostředkuje, neboť zahraniční firmy se obvykle nemohou účastnit veřejných tendrů a ucházet se o státní zakázky.

Česká firma si může zvolit jeden z následujících postupů pro vývoz na trh JAR:

- pověřit zástupce (prostředníka) v JAR k zajištění obchodu - Convention on Agency in the International Sale of Goods přijatá UNIDROIT v Ženevě v roce 1983 byla převzata v roce 1987 do jihoafrického práva a stanovuje jednotná pravidla pro mezinárodní obchod prostřednictvím zástupců (agentů)
- pověřit distribuční firmu v JAR - v tomto případě neexistují žádná statutární pravidla, která by upravovala pověření libovolného distributora k činnosti v JAR, strany mohou volně vstoupit do partnerského vztahu na základě kontraktu, který určí jejich vzájemné vztahy, případnou exkluzivitu ujednání (zde však doporučujeme opatrnost možnost

výpovědi smlouvy) a základnu pro ukončení kontraktu, tato možnost se jeví jako zpravidla nejvhodnější a nejčastěji využívanou formou vstupu na trh

- přímý prodej přes exportní úsek - k prodeji zboží (a k návštěvám JAR) využije firma vlastního personálu, buď v rámci účastí na veletrzích a výstavách, nebo v rámci obvyklých pracovních cest
- prodá licenci výrobci v JAR, aby vyráběl jeho exportní zboží - zahraniční výrobce může libovolně vstoupit do kontaktu ohledně navázání výrobní spolupráce s jihoafrickým výrobcem, který má zájem vyrábět a dodávat licencované zboží, ochranu před zneužitím poskytuje řada jihoafrických zákonů a mezinárodních úmluv, jejichž je JAR signatář

6.2 Dovozní podmínky a dokumenty, celní systém, kontrola vývozu, ochrana domácího trhu

V souladu platnou s Dohodou o ekonomickém partnerství mezi Evropskou unií a zeměmi Jihoafrického rozvojového společenství (SADC), která je vykonávána od roku 2016, je možné většinu komodit dovážet do JAR volně a bezcelně. Pouze na skupinu vybraných položek je nutné mít dovozní povolení (Import Permit), fytosanitární nebo veterinární popř. další osvědčení. Požadavky na dokumentaci a celní tarify u konkrétního zboží je možné vyhledat podle HS kódů v databázi Evropské komise [Market Access Database Evropské komise](#). Užitečné informace pro vývozce je možné vyhledat na webu South African Revenue Service (SARS) v kapitole [Customs and Excise](#) včetně seznamu [produktů, jejichž dovoz je do JAR zakázán nebo podléhá schválení nebo dovozním kvótám](#) (Consolidated List of Prohibited and Restricted Imports). Dovážené zboží podléhá kromě cla i zaplacení DPH (VAT) ve výši 15 %, což je realizováno při vstupu zboží do země. Dovozece je zodpovědný za všechny celní poplatky i platbu DPH. Při celním odbavení musí importér předložit obchodní fakturu, dopravní doklad (Bill of Lading - B/L s neobchodovatelnou kopií), balicí list a příslušný celní formulář (doporučuje se předložit dokumenty ve třech výtiscích).

6.3 Podmínky pro zřízení kanceláře, reprezentace, společného podniku

Jihoafrická republika má hybridní právní systém, kombinaci práva psaného, kodifikovaného a práva zvykového. Tento systém umožňuje následující právní formy podnikání:

- Společnost (Company) - pravidla pro založení společnosti a její registraci v JAR, jakož i podmínky pro registraci pobočky zahraniční firmy za účelem podnikání v JAR, jsou stanoveny v zákoně „[Companies Act](#)“. Zákon vstoupil v platnost v roce 2011, rozeznává dvě základní formy společnosti: neziskové (NPC) a zakládané za účelem zisku. Ty druhé se dále dělí na společnosti soukromé (private, pty Ltd.) a veřejné (public Ltd.), společnosti s osobním ručením (Personal Liability Companies, Inc) a na státem vlastněné společnosti (State Owned Companies, SOC Ltd.). Registrace kanceláře zahraniční firmy za účelem podnikání v JAR (registered office of an external company) je povinná a týká se i neziskových organizací;
- Uzavřená společnost (Close Corporation - CC) - byla velmi podobná „Company“. Na základě zákona z r. 2008 není již možné tuto právní formu nově registrovat. Firmy založené ve formě CC před tímto datem však mohou dále existovat;
- Družstvo (Cooperative);
- Partnerství (Partnership) - jedná se o obchodní spojení mezi dvěma či více osobami, nebo společnostmi. Neexistuje formální požadavek, který by reguloval utvoření „Partnership“. Může mít alespoň dva, ale ne více než 20 partnerů. Joint-venture je uznán podle jihoafrického práva jako „Partnership“ pro určitý účel nebo transakci. „Partnership“ není zdaněn, a tudíž každý partner je zdaňován individuálně. Ačkoliv nejsou dány formality pro vytvoření „Partnership“, je samozřejmě důležité, aby partneři vstoupili do svých práv a závazků na základě dohody, která by určila i jejich podíly v jejich partnerství;
- Sole trader - samostatný podnikatel.

Při zvažování vhodné formy přítomnosti na trhu a k realizaci podnikatelského záměru v JAR doporučujeme využít právní pomoci místních specializovaných poradenských firem. Zahraniční firma zvažující vstup na jihoafrický trh má v zásadě na vybranou, zda založí jihoafrickou dceřinnou společnost, nebo zaregistruje svou pobočku, jejíž představitel bude v JAR

vystupovat jménem dané zahraniční firmy. Toto rozhodnutí má dopady v daňové oblasti, z hlediska potřebných (pracovních) povolení aj. Při založení výrobní společnosti, ať již formou joint-venture nebo 100% vlastněnou zahraničním subjektem, je třeba mít na zřeteli, jaký bude tato společnost potřebovat stupeň v rámci tzv. Broad Based Black Economic Empowerment (B-BBEE) s ohledem na povahu odběratele vyrobeného zboží. Jistým problémem jihoafrického průmyslu všeobecně je nedostatek vysoce kvalifikovaných pracovníků. Pokud má cizinec zájem o podnikání v JAR jako samostatný podnikatel (sole trader), musí předtím získat příslušné vízum a podnikatelské povolení.

6.4 Požadavky na propagaci, marketing, reklamu (využití HSP), významné veletrhy a výstavy v teritoriu

Vzhledem k vyspělosti jihoafrického trhu jsou kvalitní marketing a reklama jedním ze základních předpokladů úspěchu. V této oblasti působí řada specializovaných firem, které jsou schopny poskytovat servis na profesionální úrovni. Je možné inzerovat v celostátních denících a odborných časopisech, které jsou vydávány jednotlivými profesními svazy, popř. existuje možnost inzerce v rámci větších regionálních obchodních komor (kontakty viz seznam [jihoafrických obchodních komor](#), [Johannesburg Chamber of Commerce and Industry, JCCI](#), [Obchodní komora Západního Kapska, tzv. CapeChamber aj.](#)) a specializovaných portálů. Inzerce má pro zákazníky referenční význam a doporučuje se zejména v případě, kdy již naše produkty jsou na trhu přítomny.

Dobrou příležitostí pro úvodní seznámení s tržním prostředím je návštěva oborového veletrhu. Aktivní účast v roli vystavovatele má vedle propagace a možnosti oslovit zákazníky také referenční roli. Lze doporučit průzkum potenciálních partnerů před veletrhem s jejich následným adresným pozváním na stánek, protože v JAR má osobní setkání a jednání nedocenitelnou hodnotu. Významné mezinárodní veletrhy v Jižní Africe, jejichž přehled uvádíme níže, jsou navštěvovány potenciálními partnery z okolních zemí. Zdrojem dalších informací může být seznam veletrhů a výstav na portálu [Event Eye - Trade Shows, Exhibitions, Conferences & Business Events Worldwide](#).

- [Mining Indaba](#) - klíčová každoroční konference a veletrh v oboru těžebního průmyslu, Kapské Město (únor);
- [Retail Africa](#) - maloobchod a platební systémy, Johannesburg – Sandton Convention Centre (březen);
- [Propac Africa](#) - balení a zpracování potravin, potisk, Johannesburg – Expo Centre Nasrec (březen);
- [Water Show Africa](#) - vodohospodářství, Johannesburg, Sandton (březen);
- [Decorex](#) - dekorace a interiérový design, celkem 3x ročně na různých místech, tj. v Johannesburgu, Durbanu a Kapském Městě;
- [Huntex](#) - lovecké zbraně a vybavení, outdoor, Johannesburg - výstaviště Gallagher, Midrand (duben);
- [NAMPO Harvest Day, NAMPO Agricultural Show](#) - zemědělská technika, provincie Free State, Bothaville, NAMPO Park (květen);
- [Securex](#) - veletrh bezpečnostních systémů a ochrany, výstaviště Gallagher, Midrand, Johannesburg (květen)
- [Africa Health](#) - zdravotnictví, Johannesburg - výstaviště Gallagher, Midrand (květen);
- [Africa Utility Week, AUW](#) - vodohospodářství a energetika, čištění odpadních vod, udržitelná energetika, veřejné služby, Kapské Město, (květen);
- [Automechanika JHB](#) - automobilový průmysl, aftermarket, Johannesburg – Expo Centre Nasrec (květen);
- [Africa Rail, Aviation Festival](#) - konference a výstava o dopravě a infrastruktuře - železniční, letecké a námořní, Johannesburg – Sandton Convention Centre (červen, červenec)
- [Land Forces Africa, Disaster Management Africa](#) - zbrojní průmysl, bezpečnostní a záchranářské obory, Pretoria, 1 x za dva roky, červenec);
- [Bauma Africa](#) - stavební stroje a materiály, těžební stroje, Johannesburg – výstaviště Gallagher, Midrand;
- [TransAfrika](#) - doprava, infrastruktura a investice, Johannesburg - Nasrec Expo, (říjen);
- [Motor Show JHB](#) - automobilový průmysl, Johannesburg – Expo Centre Nasrec (říjen 1 x za dva roky);
- [Chem Expo Africa](#) - chemický průmysl a jeho aplikace pro farmaceutický, kosmetický, textilní aj. sektory; biotech a úprava vody, Johannesburg – Sandton Convention Centre, (listopad);

- [Interbuild](#) - stavebnictví a příbuzné obory, Johannesburg – Expo Centre Nasrec, srpen 1 x za dva roky;
- [Electra Mining](#) - referenční veletrh pro těžební průmysl, strojírenské a elektro-subdodávky, Johannesburg – Expo Centre Nasrec, září, 1 x za dva roky;
- [Africa Aerospace and Defence. AAD](#) - obranný a letecký průmysl, Centurion (Pretoria), září 1 x za dva roky (2022);
- [South African Automotive week. SAAW](#) - Johannesburg - Gallagher, říjen 1x za dva roky (2022).

6.5 Problematika ochrany duševního vlastnictví

Problematikou ochrany duševního vlastnictví se zabývá úřad [Komise na ochranu duševního vlastnictví - Companies and Intellectual Property Commission \(CIPC\)](#) formálně spadající pod ministerstvo obchodu, průmyslu a soutěže. Na stránkách tohoto úřadu lze nalézt souhrn zákonných norem, jejichž přehled uvádíme níže, aj. užitečné informace. Komise CIPC má pobočky v každé jihoafrické provincii. Zákony tzv. Patents Act (zák. č. 57/1978 Sb.), Trade Marks Act (zák. č. 194/1993 Sb.) a Design Act (zák. č. 195/1993 Sb.) upravují zejména registraci patentů, ochranných známek a designu v Jižní Africe, a to jak pro občany JAR, tak i pro občany z jiných zemí. Pro ochranu autorských práv byl přijat v roce 1978 Copyright Act (zák. č. 98/1978 Sb.), který upravuje ochranu autorských práv jak pro jihoafrické autory, tak pro zahraniční autory, jejichž díla jsou publikována, resp. prezentována na území JAR. Ochranu obchodních značek zboží prodávaného na území JAR řeší Merchandise Marks Act (zák. č. 17/1941 Sb.). Práva umělců jsou chráněna zákonem Performer's Protection Act (zák. č. 11/1967 Sb.). JAR přistoupila k mezinárodní dohodě tzv. TRIPS (Agreement on Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights). V oblasti patentového práva existuje mezinárodní dohoda známá jako Patent Cooperation Treaty (PCT), již je JAR signatářem. Legislativa v JAR nověji odráží také trend ochrany tradic, např. tradiční medicíny, jako duševního vlastnictví původních obyvatel ([Traditional, Indigenous Knowledge](#)) aj.

6.6 Trh veřejných zakázek

Na stránkách jihoafrického ministerstva financí je pravidelně zveřejňován [věstník veřejných zakázek](#), jenž obsahuje seznam aktuálních vypsaných tendrů a požadovanou dokumentaci. Na stejném portálu jsou taktéž zveřejňováni výherci tendrů. Účast ve veřejných soutěžích upravuje zákon „State Tender Board Act“ (1968, ve znění pozdějších novel). Podstatným faktorem ovlivňujícím výsledky výběrových řízení je úroveň tzv. B-BBEE certifikace. Firmy ucházející se o veřejné zakázky v JAR musí předložit Certifikát B-BBEE (tzv. Broad-Based Black Economic Empowerment). Aby se firma mohla ucházet o státní zakázku, potřebuje B-BBEE minimálně na stupni číslo 4 a vyšší. Stupně B-BBEE existují od 1-8 (1 je nejvyšší, 8 nejnižší). Bližší informace o B-BBEE lze nalézt na specializovaném webu [BEE Navigator](#). V rámci snahy vlády o tvorbu pracovních míst obsahují veřejné zakázky často požadavky na tzv. lokalizaci (místní procurement), byť při formálním dodržení závazků vůči Světové obchodní organizaci (WTO), přestože JAR není signatářem Dohody WTO o veřejných zakázkách Government Procurement Agreement (GPA). Obecně jsou rozhodnutí o vítězích tendrů přijímána na základě bodového systému, kdy 90 bodů představuje cena a 10 bodů B-BBEE status. U menších kontraktů daný poměr váhy kritérií činí 80 ku 20. Vybraných sektorů se týkají [pravidla tzv. preferenčních veřejných zakázek](#). Na základě těchto pravidel mohou jihoafrické úřady vypisovat veřejné zakázky, u nichž je podíl vyžadované místní přidané hodnoty stanovován individuálně a pohybuje se v rozmezí od 35 % do 100 %. Pro zahraniční firmu je v každém případě velmi náročné se veřejných soutěží účastnit a být konkurenceschopnou. Obecně se doporučuje (nejen) v případě účasti v soutěži o veřejnou zakázku spolupracovat s místním partnerem.

6.7 Způsoby řešení obchodních sporů, rizika místního trhu a investování v teritoriu, obvyklé platební podmínky, platební morálka

Pokud se česká firma dostane do obchodního sporu s firmou v JAR, je užitečné využít poradenskou asistenci místní právní kanceláře, která je dobře seznámena s lokálními zvyklostmi a právem. Právní služby jsou finančně poměrně

nákladné. Vymahatelnost práva je poměrně dobrá, ale velmi zdlouhavá a tím prodražuje právní služby. U velkých zavedených firem je riziko neplacení za dodané zboží poměrně nízké. Přesto i v JAR jsou stále častější případy vylákání zboží, které není nikdy zaplacené. Doporučujeme proto před uskutečněním obchodu stanovit vhodné podmínky snižující toto riziko. Je poměrně obvyklé požadovat částečnou platbu předem (až 70 %), s úplným zaplacením při dodání zboží, lze však určitě doporučit i další mluvní zajišťovací mechanismy, jako vydání bankovních záruk (dokumentární akreditiv) či certifikátů nebo přilet technika pro uvedení stroje do provozu až po úplném zaplacení apod. Při opakovaných dodávkách je nutné sledovat průběh placení a vázat další dodávku na zaplacení předchozí. Přes výše uvedené lze však konstatovat, že JAR má výrazně lepší platební morálku než mnohé další země subsaharské Afriky, taktéž bankovní systém je robustní, sofistikovaný a funkční (je však nutno pamatovat na výše uvedená omezení v devizové oblasti).

Jižní Afrika má stanovená pravidla pro mezinárodní platební styk (exchange controls), na jejichž uplatňování dohlíží jihoafrická centrální banka [SARB](#). Na stránkách centrální banky jsou také uvedeny subjekty (komerční banky), které mají oprávnění mezinárodní platební styk provádět. Bankovní účet v JAR si však nemůže založit nerezident. JAR patří k zemím s relativně vysokou úrovní kriminality a ani internet není bohužel v tomto ohledu výjimkou. Rozsah finančních ztrát způsobených každoročně podvody na internetu v JAR je poměrně významný. Jedná se o druh organizovaného zločinu, který má i mezinárodní přesah. Internetové podvody mohou mít různé formy, např. falešné výhry v soutěžích a loteriích a domnělá dědictví. Může se ale jednat i o falešné exportéry komodit nebo jiného zboží. Je proto nutné obezřetné chování, zejména pokud česká firma nemá zkušenosti s místním podnikatelským prostředím a chystá se předpokládaný obchodní kontakt v JAR navázat na dálku prostřednictvím internetu včetně globálních obchodních serverů (Alibaba apod.), e-mailu apod. Více informací o [internetové kriminalitě nejen v JAR na webových stránkách - www.cybercrime.org.za](#).

6.8 Místní zvyklosti důležité pro obchodní kontakty, úřední a používaný jazyk(y), státní svátky, pracovní a prodejní doba

Místní obchodní zvyklosti se příliš neliší od evropských standardů. Před cestou na jednání s jihoafrickým partnerem doporučujeme nastudovat [Desatero pro obchodní jednání s JAR](#). Jižní Afrika má 11 úředních jazyků, pro běžné dorozumění i kontakt s úřady však potřebujete pouze angličtinu. Pokud chcete překvapit obchodního partnera, pak několik frází z afrikánštiny či některého z původních jazyků může osvěžit obchodní jednání. Je třeba počítat s tím, že ve většině případů neuspějete se sjednáním schůzky na sobotu, neděli nebo svátek. Jihoafričané neradi říkají ne. Proto někdy mohou slíbit navazující jednání a již se neozvat, vyvolat v obchodním partnerovi nereálná očekávání apod. Je proto třeba brát výsledky obchodních jednání realisticky a následným telefonátem či emailem výstupy ze schůzky ověřovat. Ve veřejném sektoru bývá míra spolehlivosti u partnerů obvykle nižší.

Přehled státních svátků:

- 1. leden - New Year Day
- 21. březen - Human Rights Day
- Velký pátek (Good Friday)
- pondělí velikonoční (Family Day)
- 27. duben - Freedom Day
- 1. květen - Workers Day
- 16. červen - Youth Day
- 9. srpen - National Womens Day
- 24. září - Heritage Day
- 16. prosinec - Day of Reconciliation
- 25. prosinec - Christmas Day
- 26. prosinec - Day of Goodwill

Pokud státní svátek připadne na neděli, následující pondělí je volným dnem. Obvyklá pracovní doba je od 8.00 do 16.00-17.00 s přestávkou na oběd. Obchody jsou otevřeny většinou od 9.00 do 18.00 hod. O víkendu má většina obchodů omezenou otevírací dobu, v neděli je většinou zavřeno s výjimkou nákupních středisek. Platí zákaz prodeje alkoholu v supermarketech v neděli po 14.00 hod. Banky jsou otevřeny ve všední dny od 9.00 do 16.00, v sobotu zpravidla do 11.00 hod.

Je nutné mít na zřeteli následující skutečnosti:

- Místní bezpečnostní situace není příliš příznivá. Je nutno počítat s vysokou mírou kriminality, zejména v centrech větších měst. Především se nedoporučují neorganizované návštěvy center měst, chudinských čtvrtí, procházky v osamělých nebo neznámých místech, zejména v podvečerních a večerních hodinách.
- Veřejná doprava, jak ji známe v ČR, v JAR prakticky neexistuje. Ve velkých městech je sice řada autobusových linek (v Pretorii, Johannesburgu), avšak neexistují jízdní řády a cizincům se nedoporučuje tyto autobusy používat. Není bezpečné použití příměstské vlakové dopravy. Naopak se osvědčuje nové vlakové spojení Gautrain mezi Johannesburgem, mezinárodním letištěm O.R. Tambo a Pretorií.
- Přesuny v JAR se řeší autem, hotelová recepce doporučí bezpečnou taxi službu nebo autopůjčovnu. Poměrně dobře fungují služby UBER, Taxify apod. Jezdí se vlevo. Při cestách autem se doporučuje držet hlavních cest. Cestovat vždy jen v uzamčeném autě, okna auta spouštět jen částečně, zejména nutná ostražitost ve městech na křižovatkách. Při delších cestách jsou pro oddech a občerstvení vhodné čerpacích stanice. Není bezpečné zastavovat stopařům nebo autům s poruchou (ta může být fingovaná).
- Nedoporučuje se koupání ve stojatých vodách s ohledem na výskyt bilharzie. Při cestách do Krugerova národního parku, případně jiných míst na severovýchodě země, je nutno, zejména v období dešťů (říjen - duben), vybavit se účinným doporučeným antimalarikem, které je třeba vždy užívat ve spojení s repelentem. Vzhledem ke značné intenzitě slunečního záření je nezbytné používání opalovacích krémů s vysokým ochranným faktorem (30 a více).
- V JAR je vysoké procento populace nakaženo HIV a také TBC. Doporučujeme zvýšenou opatrnost zejména při styku s krvácivými poraněními a při intimním styku.

6.9 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria (oblasti se zvýšeným rizikem pro cizince)

Poskytování závazných informací o cestování do JAR je v kompetenci výhradně zastupitelských úřadů JAR v zahraničí a jihoafrického ministerstva vnitra (Department of Home Affairs).

Držitelé všech druhů cestovních dokladů ČR, kteří do JAR cestují za turistickým či obchodním účelem, nepotřebují k pobytu do 90 dnů vízum. Při ostatních typech pobytu poskytují informace zastupitelské úřady JAR. V případě zájmu o prodloužení 90-ti denního pobytu v JAR je obvykle nutné na příslušných jihoafrických úřadech podat tuto žádost nejpozději dva měsíce před uplynutím uvedeného pobytu. Doporučuje se, aby platnost cestovního dokladu přesahovala nejméně o 90 dnů konec zamýšlené doby pobytu v JAR. Cestovní doklad musí obsahovat nejméně dvě volné stránky (naproti sobě) pro vyznačení vstupního a výstupního razítka. Imigrační úředníci JAR při vstupu do země kontrolují, zda mají občané jiných zemí při vstupu do země očkování proti žluté zimnici (v platném mezinárodním očkovacím průkazu), pokud do země cestují z oblastí s výskytem uvedené nemoci. Při nesplnění této podmínky je cestujícímu zamezen vstup do země.

Aktuální informace o cestování do JAR jsou k dispozici na webových stránkách [ministerstva zahraničí ČR](#). Před cestou doporučujeme zaregistrovat se v systému dobrovolné registrace [DROZD MZV ČR](#).

6.10 Podmínky pro zaměstnávání občanů z ČR

Obecně zaměstnávání cizinců v JAR včetně občanů ČR není snadné. V prvé řadě je nutné prostřednictvím velvyslanectví JAR v zahraničí požádat o pracovní vízum. JAR rozeznává několik typů pracovních víz s odlišnými náležitostmi a podmínkami. Zaměstnavatel zpravidla musí doložit, že na daná pracovní místa byl proveden pokus o akvizici v JAR (kopie inzerátů nebo zpráva zaměstnavatelské agentury) a že v JAR nejsou vhodní kandidáti. Zaměstnanec musí předložit důkazy o odpovídající kvalifikaci a také projít zdravotními testy. V případě vyslání v rámci firmy jsou nutné také pracovní popisy konkrétních pozic a platové náležitosti. Velké zahraniční korporace v JAR mohou požádat o tzv. rámcové korporátní pracovní povolení, na základě kterého jsou pak jednotlivé žádosti o obecné pracovní povolení vyřizovány za zjednodušených podmínek. Žádost o vízum musí být podána výhradně osobně na zastupitelském úřadě JAR, nikoliv v zastoupení jiné osoby. Podnikatelské aktivity cizinců upravuje tzv. Přistěhovalecký zákon 13/2002 ve znění pozdějších novel. Pro získání povolení k podnikání musí cizinec předložit podnikatelský záměr a včetně zaměstnání určitého počtu rezidentů a splňovat další podmínky. Pokud oblast podnikání spadá do některého z prioritních sektorů, lze požádat o snížení nároku na investovaný základní kapitál.

Typy pobytových titulů ([aktuální informace o pobytových titrelech a jejich podmínkách jsou uvedeny na stránkách jihoafrického ministerstva vnitra](#)):

Podnikatelská víza (Business Visa)

Žadatelé o podnikatelské vízum musí nově doložit, že alespoň 60 % jejich zaměstnanců má občanství JAR, případně trvalý pobyt alespoň po dobu 12 měsíců. Žadatelé zároveň musí předložit doporučující dopis vydaný ministerstvem obchodu a průmyslu (Department of Trade and Industry, DTI). Zatímco doporučující dopis se dříve vztahoval pouze na žadatele v určitých sektorech a investice s nízkým kapitálem, nově se týká všech žádostí. Existují požadavky na výši vstupního kapitálu.

Studijní víza (Study Visa)

Nebudou udělována za účelem studia jazykových kurzů v JAR. Studijní povolení lze nově získat pouze za účelem studia na uznané instituci poskytující terciární vzdělávání (např. univerzita), a to maximálně na 8 let. Jejich držitel může vykonávat pracovní činnost v rozsahu 20 hodin týdně.

Partnerská víza

Partnerská víza jsou nově udělována v případě, že partnerský vztah mezi osobami trvá alespoň dva roky (dříve 5 let), a to na základě ověřeného úředního dokumentu, který tuto skutečnost potvrzuje. Pokud se jedná o vztah uzavřený mezi cizími státními příslušníky mimo území JAR, postačí úřední dokument, který vydala příslušná zahraniční instituce.

Pracovní víza

Pracovní víza v kategorii obecných pracovních povolení a víz pro nedostatkové profese jsou vystavována na dobu 5 let.

Obecná pracovní povolení (General Work Permit)

Udělování obecných pracovních povolení podléhá relativně zdlouhavé proceduře. Vedle povinného uznání kvalifikace ve formě SAQA certifikátu, který žadatelé vystaví South African Qualifications Authority (instituce pověřená uznáváním vzdělání a profesních zkušeností), je povinné předložení certifikátu ministerstva práce (Department of Labour). Certifikát pak dokládá, že potenciální zaměstnavatel nenalezl vhodného uchazeče mezi občany JAR nebo držiteli trvalého pobytu v JAR, jejichž kvalifikace odpovídá zkušenostem žadatele o pracovní povolení. *Pozn.: V minulosti trvalo získání tohoto certifikátu i několik měsíců.*

Víza pro nedostatkové profese (Critical Skills Work Visa)

Nad rámec požadavků platných pro udělení obecného pracovního povolení, je vyžadováno i potvrzení kvalifikace žadatele některou z profesních organizací, která byla uznána SAQA. V některých případech je vyžadováno i potvrzení žádosti o registraci v rámci příslušné registrované profesní organizace, případně další požadavky.

Víza pro vnitrofiremní přesun (Intra-company Transfer Visa)

V souladu s mezinárodními standardy jsou tato víza udělována na dobu 4 let. Vízum nelze prodloužit. Žadatel musí být zároveň zaměstnán v zahraniční pobočce alespoň po dobu 6 měsíců.

Korporátní pracovní povolení (Corporate Work Visa)

Podmínky pro tento typ víza vyžadují potvrzení ministerstva práce a ministerstva obchodu a průmyslu a jsou udělována na 3 roky. Zaměstnanci s tímto vízem si nemohou vízum prodloužit nebo jej převést v rámci jiné kategorie víz. Stejně jako předcházející typ víza, žádost rovněž vyžaduje certifikát SAQA uznávající kvalifikaci a registraci v profesní organizaci.

6.11 Podmínky využívání místní zdravotní péče českými občany a občany EU

Zdravotnictví je v JAR na poměrně vysoké úrovni. Existuje však značný rozdíl mezi státními zdravotnickými zařízeními s bezplatnou nebo velmi levnou péčí a soukromými zdravotnickými zařízeními, kde jsou ceny lékařského ošetření relativně vysoké. Dohoda o bezplatné lékařské péči mezi ČR a JAR neexistuje. Z tohoto důvodu doporučujeme českým občanům cestujícím do JAR uzavřít cestovní přípojištění s dostatečným finančním krytím k úhradě léčebných výdajů. Cestujícím do JAR doporučujeme, aby si z důvodu možné hospitalizace s sebou vzali platební kartu. Bez zaplacení předem (např. při podezření na mozkovou příhodu může nemocnice požadovat deposit ve výši v přepočtu několik desítek tisíc korun) může být hospitalizace v soukromém zdravotním zařízení odepřena.

7. Kontakty

Pro JAR je politicky a konzulárně příslušný zastupitelský úřad Velvyslanectví ČR v Pretorii. V JAR se též nachází zahraniční kancelář CzechTrade v Johannesburgu.

Podkapitoly:

- 7.1. [Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu](#)
- 7.2. [Kontakty na teritoriální odbory na MZV ČR a na MPO ČR, zastoupení ostatních českých institucí v teritoriu \(CzechTrade, CzechInvest, CzechTourism, Česká centra\)](#)
- 7.3. [Praktická telefonní čísla v teritoriu \(záchranka, dopravní policie, požárníci, infolinky apod.\)](#)
- 7.4. [Internetové informační zdroje](#)

7.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu

Velvyslanectví České republiky (Embassy of the Czech Republic)

Fyzická adresa: 936 Pretorius Street, 0083 Arcadia, Pretoria

Poštovní adresa: P.O.Box 13671, Hatfield 0028, Pretoria, South Africa

Tel: +27-12-431 2380 fax: +27-12-430 2033

E-mail: pretoria@embassy.mzv.cz

Web: www.mzv.cz/pretoria

Facebook: [EmbassyOfTheCzechRepublicInPretoria](https://www.facebook.com/EmbassyOfTheCzechRepublicInPretoria)

Země akreditace: Jihoafrická republika, Angola, Botswana, Lesotho, Madagaskar, Mauricius, Mosambik, Namibie, Království Eswatini

Vedoucí zastupitelského úřadu: JUDr. Pavel Řezáč, mimořádný a zplnomocněný velvyslanec České republiky v Jihoafrické republice

Ekonomický úsek

Mgr. Viktor Dolista, ekonomický diplomat (agendy: Botswana, Jihoafrická republika, Lesotho, Namibie, Království Eswatini)

Ing. Kristýna Chvátalová, ekonomická diplomatka (agendy: Angola, Madagaskar, Mauricius, Mosambik)

Mgr. David Vaverka, ekonomický specialista

Tel.: +27-12-431 2385, +27-12-431 2389

E-mail: Commerce_Pretoria@mzv.cz

Velvyslanectví ČR v Pretorii se nachází cca 50 km od mezinárodního letiště v Johannesburgu (O.R. Tambo). GPS: S 25°44,708'; E 28°13, 566'.

7.2 Kontakty na teritoriální odbory na MZV ČR a na MPO ČR, zastoupení ostatních českých institucí v teritoriu (CzechTrade, CzechInvest, CzechTourism, Česká centra)

Zahraniční kancelář CzechTrade v Johannesburgu

Vedoucí: Bc. Petr Haramul

Fyzická adresa: 26 Olympus Crescent, Mykonos Estate, 2191, Johannesburg

South Africa

Tel: +27 10 035 0235 mobil: +27 76 026 9040

E-mail: petr.haramul@czechtrade.cz

Web: www.czechtrade-sa.co.za

Česká centra, CzechInvest a CzechTourism nejsou v JAR zastoupeny.

Další relevantní kontakty v ČR:

Ministerstvo zahraničních věcí ČR

Odbor ekonomické diplomacie

Loretánské náměstí 101/5

118 00 Praha 1 - Hradčany

Tel: 22418 2592, 2591 fax: 22418 2082

E-mail: oed@mzv.cz

web: www.mzv.cz

Odbor států subsaharské Afriky

Tel: 22418 3013

Fax: 22418 2027

Web: www.mzv.cz

Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR

Odbor zahraničních ekonomických politik II (51600)

Ministerstvo průmyslu a obchodu

Na Františku 32

110 15 Praha 1

tel: +420 224 851 111

7.3 Praktická telefonní čísla v teritoriu (záchrana, dopravní policie, požárníci, infolinky apod.)

Nouzová telefonní linka Velvyslanectví v Pretorii: +27 82 416 0016

Linka funguje mimo pracovní dobu velvyslanectví a je určena výhradně občanům ČR v nouzi či ohrožení zdraví a života.

Jihoafrické záchranné složky:

Z mobilního telefonu (všichni operátoři JAR):

- Tel. č. 112 - operátor přepojí na policii, záchrannou službu nebo hasiče.

Z pevné linky:

- Tel. č. 101 77 - záchranná služba a hasiči;
- Tel. č. 101 11 - policie.

Výše uvedená čísla pro tísňová volání jsou celonárodní. Hlavní municipality v JAR mají svá lokální telefonní čísla.

7.4 Internetové informační zdroje

- Ministerstvo obchodu a průmyslu JAR - www.thedti.gov.za
- Portál státní správy (všechna ministerstva) - www.gov.za
- Daňový a celní úřad: South African Revenue Service (SARS) - www.sars.gov.za
- Statistický úřad - www.statssa.gov.za
- Ekonomické přehledy jednotlivých provincií JAR: Global African Network www.gan.co.za (kvalitní zdroj informací o hlavních sektorech a společnostech na trhu)
- Obchodní rejstřík JAR vede Companies and Intellectual Property Commission (CIPC) - www.cipc.co.za
- South African Institute of Intellectual Property Law - www.saiipl.org.za

Vybrané podnikatelské komory a organizace:

- Small Business Institute - www.smallbusinessinstitute.co.za
- South African Chamber of Commerce and Industry - www.sacci.org.za
- Chamber of Commerce and Industry (Johannesburg) - www.jcci.co.za
- Cape Chamber of Commerce and Industry - www.capechamber.co.za
- Durban Regional Chamber of Business - www.durbanchamber.co.za
- The National Association of Automobile Manufacturers of South Africa (NAAMSA) - www.naamsa.co.za

Veletrhy, výstavy, konference:

- seznam výstav (Exhibition Association of South Africa) - www.exsa.co.za
- Reed Exhibitions - www.thebereed.co.za

Právní systém a služby:

- Law Society of South Africa - www.lssa.org.za
- Society of Advocates of South Africa - www.pretoriabar.co.za

Finanční trhy a bankovníctví:

- Ministerstvo financí JAR - www.treasury.gov.za
- South African Reserve Bank (centrální banka) - www.resbank.co.za
- Banking Association South Africa - www.banking.org.za
- Johannesburg Stock Exchange - www.jse.co.za

Média

- [Přehled nejvýznamnějších místních i zahraničních médií se vztahem k Jižní Africe na stránkách MZV ČR](#)

Tiskové agentury

- South African Press Association (SAPA) - www.sapa.co.za – nezávislá tisková agentura
- Pan African News Agency - www.panapress.com – africké zpravodajství
- Independent Newspapers - www.iol.co.za
- News 24 - www.news24.com

Deníky

- Daily Sun - www.dailysun.co.za
- Business Day - www.businessday.co.za
- Business Insider South Africa - www.businessinsider.co.za
- The Citizen - www.citizen.co.za
- Sowetan - www.sowetan.co.za
- The Star - www.thestar.co.za

-
- Pretoria News - www.pretorianews.co.za
  - Burger - www.dieburger.com

Týdeníky

- Sunday Times - www.sundaytimes.co.za
- Mail & Guardian - www.mg.co.za
- Rapport - www.news24.com/rapport